

בעזרת השם יתברך

ספר

עצתו אמונה

מכתבי חיזוק, אמונה, ועצות
מעשיות לחיים,
נקתבו על ידי ראש ישיבת
תפארת התורה ברסלב

25

צ"ש פ

הגל
הקודש

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה וכל ספרי אדמו"ר
מוהר"ן מברסלב זי"ע וספרי תלמידיו הקדושים

היכל הקודש צפת
Heichal Hakodesh
Tzefat
קרית מאור חיים

היכל הקודש ירושלים
Heichal Hakodesh
Jarusalem
אורבך 8

היכל הקודש ביתר עילית
052-764-4664

היכל הקודש בני ברק
Heichal Hakodesh
Bnei Brak
רחוב ויינרב 3

היכל הקודש יבנאל
Heichal Hakodesh
Yavne'el
רחוב דרך ההר

היכל הקודש בית שמש
Heichal Hakodesh Beit
Shemesh
רחוב רבי יהושע 6

בקר באתר שלנו - ברסלב סנטר

www.BRESLEVCENTER.com

לשמיעת השיעורים באידיש ובלשון הקודש חייגו

0797040066

שמעו ותחי נפשכם

לקבלת הקונטרס במייל,

לתרומות עבור הוצאות הדפסת הגליון שלחו מייל ל'

אפשר לתרום דרך נדרים פלוס על שם היכל הקודש

לרכישת קונטרסים, דיסקי אונקי, כרטיסי זיכרון, עם השיעורים

והניגונים של הראש ישיבה

וכן למידע על נסיעות לציון מוהרא"ש זיע"א ביבניאל

חייגו: 0527644664

עֲצֵתוֹ אֲמוּנָה

א לְמָה יֵשׁ עֲדִין הַתְּנַגּוּת כַּה גְּדוּלָה עַל מוֹהֲרָא"שׁ?.....
ב אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְשִׁמּוֹר עַל הַיְלָדִים, כְּשֶׁהֵם הוֹלְכִים לְבֵית הַסֵּפֶר?...
ג מָה אֲנִי עוֹשֶׂה כְּשֶׁהֵבֵן שֶׁל הַשֶּׁכֶן מֵתְנַהֵג אֵלַי בְּצוּרָה
לֹא עֲדִינָה?.....
ד אֲנִי כְּבֹד לֹא סוֹכְלֵת אֶת מַה שֶּׁבְּעָלִי עוֹשֶׂה לִּי, מָה אֲנִי עוֹשֶׂה?...
ה אִם רוֹצִים לְהַקִּים מִשְׁפָּחָה גְּדוּלָה חַיִּבִים לְחַיּוֹת חַיִּים קְשִׁים?....
ו אֲנִי יוֹכֵל לְהַעֲבִיר אֶת הַעֲצוֹת שֶׁלְכֶם הַלָּאָה, בְּלִי לְהַגִּיד מֵאִיפֹה
אֲנִי לֹדֶקֶח אוֹתָם?.....
ז קִשָּׁה לִי לְהַפִּיר טוֹבָה, מָה אֲנִי יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת?.....
ח תּוֹכְלוּ לָתֵת לִי הַדְּרָכוֹת לְקִרְאֵת גְּשׁוּאִי?.....
ט אֵיךְ אֲנִי יוֹכֵל לְהַמְשִׁיךְ לַעֲבוֹד כְּדֵי שֶׁבְּעָלִי יוֹכֵל לְשַׁבֵּת וְלִלְמַד?
י ד.....

אִישׁ אֲמוּנָה

א אֲשִׁמּוֹר עַל בֵּיתְךָ שִׁיְהִיָּה נָקִי מִכִּלִּים טְכְנוֹלוֹגִים.....
ב צְדִיק הוּא מִי שֶׁמְחַזֵּק מַעֲמָד.....
ג חַיִּבִים לְלַמַּד בְּכָל יוֹם קֶצֶת בְּסִפְרֵי רַבְּנּוּ.....
ד אֲנִי מְקַנָּה אֶל הַשֵּׁם שִׁיְהִיָּה לְנֹו אִיפֹה לְשָׁהוֹת בְּקִיץ.....

עֲצַתוֹ אֲמוֹנָה

לְמָה יֵשׁ עֲדֵינָן הַתְּנַגְדוֹת כֹּה גְדוֹלָה עַל מוֹהֲרָא"שׁ?

שְׂאֵלָה :

לְכַבּוֹד רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א,

רֵאשִׁית אֲנִי חֵיב לְהוֹדוֹת עַל הַשִּׁיעוּרִים הַנִּפְלְאִים שְׁנוֹתָנִים לִי כָּל כָּד הַרְבֵּה חִיּוּק. כְּמוֹ
כֵּן אֲנִי רוֹצֵה לְסַפֵּר שְׁלֹאחֲרוֹנָה הִיָּה כְּאֵן בְּאַרְצָן יִשְׂרָאֵל יוֹם חֵם מְאֹד, וְהַתְּלַבְּטָתִי הָאֵם לְלַכֵּת
לְהַפְצֶה אוֹ לֹא, וּבִדְיוּק אֲזֵי הָאֲזַנְתִּי לְשִׁיעוּר וּבְאִמְצַע הַשִּׁיעוּר דִּבֵּר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה מַחְשִׁיבוֹת
הַמְּפִיִּצִים, וְהַתְּבַטָּא: "לְפַעְמִים מְפִיץ עֲלוֹל לְהַתְּעַצֵּל, וְלַחֲשֵׁב 'הַיּוֹם חֵם מְדִי, מַחֵר כִּבֵּר אֶלְדִּי",
וְזֶה הִיָּה בְּשִׁבְלִי כְּאוֹת מִן הַשָּׁמַיִם, וּבְרוּךְ הַשֵּׁם הַלֵּכְתִּי לְהַפְצֶה עַל אִף מִזְג הָאָוִיר הַחֵם.

רְצִיתִי לְשֹׂאֵל לְגַבִּי מַה שְּׁרוֹאִים לְאַחֲרוֹנָה שְׁנַפְתָּחִים הַרְבֵּה בְּתִי כְּנִסוּת שֶׁל חֲסִידֵי
בְּרֶסֶלֶב בְּאִמְרִיקָה, בְּכֹל הָעָרִים, אָבֵל עִם כָּל זֹאת יֵשׁ עֲדֵינָן הַתְּנַגְדוֹת חֲזָקָה עַל הַיִּכַּל הַקֹּדֶשׁ,
לֹא נוֹתְנִים לְהַכְנִיס שָׁם אֶת סִפְרֵי מוֹהֲרָא"שׁ וְאֵת הַגְּלִיזוֹנוֹת שֶׁל בְּרֶסֶלֶב.

אֲתֵם הֲרִי מְפִירִים אֶת חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב שָׁם, לְמָה זֶה כֵּד? לְמָה שְׁבִרְסֵלֶב יִהְיוּ כָּל כָּד נִגְד
הַיִּכַּל הַקֹּדֶשׁ?

יִישֵׁר כֶּח.

תְּשׁוּבָה :

בְּעֲזַרְתָּ ה' יִתְּבַרְךָ - יוֹם ב' פְּרִשְׁת חֲקָת, א' דְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ תְּמוּזָה, שְׁנַת תש"פ לְפָרְט
קִטָּן

לְכַבּוֹד ... נְרוֹ יָאִיר.

קִבְּלֵתִי אֶת מַכְתְּבְּךָ.

אֵינְךָ יְכוֹל לְתַאֵר לְעֲצֻמְךָ אֶת גְּדֹל מַעֲלַת הָעוֹסֵק בְּהַפְצֶה; לְהַפְיִץ לַיהוּדִים אֶת

העצות המתוקות של רבנו, להראות להם את הרחמנות של הקדוש ברוך הוא, איך הקדוש ברוך הוא מחכה שיחזרו בתשובה.

הקדוש ברוך הוא מאד אוהב אדם שמחזיר אליו את בניו; תאר לעצמך שיש לך בן שהפסיק לדבר אתך, הוא ברח מהבית, הוא מסתובב עם אנשים לא הגונים ומסכן נופל לעברות - כמִה זֶה קוֹרֵעַ אֶת הַלֵּב, וּמְגִיעַ מִיִּשְׁהוּ וּמִתַּחֲלִיל לְדַבֵּר עִם בְּנֵי, הוא מביא לו ספרים, קונטרסים ונגוני תשובה, והוא מחזק אותו לחזר אל ה' ולהשלים אתך, איך היית מסתכל על האישה הזו - כעל שנוהר? כפלטן? הרי היית מנשק ומחבק אותו, הוא תמיד היה מוצא אצלך דלת פתוחה...

מהרא"ש מספר, כשהצדיק הקדוש רבי יצחק מדרוביטש זכותו יגן עלינו נפטר מן העולם הקדים רש"י הקדוש את פניו בעולם העליון ושאלו: "אילו מעשים טובים בנה רבי מיכאל מזלוטשוב עושה, שפאן בשמים עושים סביבו רעש כה גדול?" ענה לו האב - רבי יצחק מדרוביטש: "הוא משקיע הרבה כחות בתפלה וכו'", ענה לו רש"י הקדוש: "על זה בלבד לא היו עושים ממנו רעש כזה גדול פאן בשמים; הרבה צדיקים משקיעים הרבה כחות בתפלה ולא עושים מהם עסק כזה גדול", המשיך האבא ואמר: "הוא לומד בהתמדה", ענה לו רש"י: "זה גם לא יכול להיות הסבה לכך, כי הרבה צדיקים לומדים בהתמדה את התורה הקדושה, ועל זה לבד עדין לא מרעישים כל כך", אז הוא אמר לו: "בגלל מעשי הצדקה והחסד שלו וכו'", ורש"י עדין לא הסכים, עד שרבי יצחק מדרוביטש אמר לו: "אולי בגלל שהוא מחזיר אנשים אל השם יתברך? הוא עוסק בזה הרבה מאד", ענה לו רש"י הקדוש: "הינו דאָהנוּ ליה, עכשיו אני כבר מבין למה עושים ממנו רעש".

לגבי המחלקת על מהרא"ש וכו'; רבנו כבר ענה והסביר למה צוחקים עליו ומזלזלים בו. רבנו ספר (ספורי מצשיות, מצשה ז', מזכוב ועכבליש) שלפני שנשמתו ירדה לעולם קם הסמ"ך מ"ם וצעק: "רבנו של עולם, אם נשמה זו יורדת לעולם, למה בראת אותי?" וענו לו: "נשמה זו חייבת לרדת לעולם, לך תמצא לך עצה", והוא הלך וחסר לאחר מכן ביחד עם איזה זקן כפוף קומה, והם צחקו ואמרו: "הנשמה הזאת יכולה לרדת לעולם, כבר מצאנו עצה"; זה התרוץ, ישנו צדיק שבכוחו להתזיר את ישנאל להקדוש ברוך הוא, יש בכוחו להביא את הגאולה השלמה - מגיע הסמ"ך מ"ם ומתלוצץ ממנו כדי שאנשים לא יקחו את

ספרי.

אל לנו להתבלבל מזה, עלינו ללכת בדרךכו של מוהרא"ש שלא הסתפל על אף אחד אלא כל חזיו הפיץ את האמונה לבני ישראל; הוא לא נעצר בגלל הליצנות והזולזולים, כי בזמן שזה שמכנה את עצמו הברסלב'ר האמתי לא חפץ לקחת את הספרים ומתחיל לשאול שאלות וקשיות - אפשר בינתיים לזכות עשרות יהודים אחרים, להחזירם אל הקדוש ברוך הוא.

ליצנות זה דבר שהיה בכל השנים, מפל הצדיקים עשו צחוק; חכמינו זכרונם לברכה אומרים (ירושלמי ברכות ב, א): "אין לה דור שאין בו ליצנים", בכל דור נמצאים ליצנים. רבנו אומר (חגי מותר"ן, סימן שצז): לאחר שהתורה מספרת על גדלת תזקקהו המלך, אומר הפסוק (דברי הימים ב לב, א): "אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב", רואים מכאן שיש יכול להיות צדיק גדול מאד בתזקקהו המלך, שחכמינו הקדושים אומרים (סנהדרין צד): שהוא החזיר את למוד התורה בקרב כל היהודים, עד כדי כך שילדים קטנים היו בקיאים בהלכות טמאה וטהרה, עוד אומרים תו"ל" (שם, צד). שתזקקהו המלך היה כה גדול עד שהוא היה ראוי להיות מלך המשיח, עם כל זאת אומרת התורה: "אחרי הדברים והאמת האלה בא סנחריב", ענה רבנו ואמר, שרואים מכאן שאחר גדל אמתת צדקתם של הצדיקים המסגלים להביא את הגאולה בא סנחריב ומחריב הכל.

לכן אבקש ממך מאד שתמשיך לעסק בהפצה; אל תכנס לוויכוחים עם אף אחד, בפרט עם אלו שקורין לעצמם ברסלב'ר חסידים אמתיים. חבל על הזמן; הענין שלנו הוא הפצה. רבנו מספר (ספורי מעשיות, מצעה א): "מעשה בתכם אחד, קודם מותו קרא את בניו ומשפחתו וצוה אותם להשקות אילנות. גם יש לכם רשות לעסק בשאר פרנסות, אבל בזה תשתדלו להשקות אילנות"; מוהרא"ש מסביר (ספר נהרי אפרסמון) שרבנו מבקש מאתנו לקרב אנשים להקדוש ברוך הוא; אדם נמשל לאילן, כמו שכתוב בפסוק (דברים כ, ט): "כי האדם עץ השדה", זה מה שהחכם בקש מבניו, שהם יעסקו בלהשקות את ישראל עם דברי חזון ועצות ולעזר להם לגדול.

הקדוש ברוך הוא יעזר שתצליח בכל הענינים.

...

איך אפשר לשמור על הילדים, כשהם הולכים לבית הספר?

שאלה:

לכבוד ראש הישיבה שליט"א,

יישר כח גדול על החזוק והעצות שאתם נותנים לנו.

ברוך ה' עוד מעט מגיע העת לשלוח את בתנו הבכורה לבית הספר. עד עכשיו רק אנחנו חונכנו את הילדים, אבל עכשיו בשהיא מתחילה ללכת לבית הספר, היא הרי תקבל עוד השקפות, באוטובוס ובבית הספר, מהחברות ומהמורות וכן הלאה. איך מסתדרים עם זה? איך אפשר לעמוד חזק על ההשקפה שלנו, כשאני לא יודעת מה היא שומעת ומקבלת באוטובוס ובבית הספר?

יישר כח.

תשובה:

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת חקת, ב' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן

מרת ... תח"ה.

קבלתי את מכתבך.

על ההורים להתעניין תמיד מי הם החברים של הילדים שלהם; בדרך כלל כשהילדים חוזרים מהתלמוד תורה או מבית הספר הם פחות או יותר מספרים איך עבר היום בתלמוד תורה, אז ההורים יכולים להריח מי הוא ילד טוב, ילד עדין, ומחזקים את הילדים להתמיד עם הילדים שמתנהגים בעדינות ובדרך ארץ.

אי אפשר לעקב אחר הילד עשרים וארבע שעות ביממה ולהאזין לכל שיחה שהוא מנהל עם חברים וכו'; רק צריכים כל העת להתעניין אצל המורים והמורות, להתעניין בשלום הילדים, מי הם החברים שלהם, איפה הם הולכים לשחק אחרי הלמודים - וכך אפשר לזכות לילדים כשרים.

מוהרא"ש אומר על מה שרובנו אומר (ספר המידות, אות בנים, סימן נד): "על ידי חנוכה ונר שבת הרי לה בנים תלמידי חכמים", על ידי גרות חנוכה ונרות שבת זוכים לילדים כשרים, שחכמינו זכרונם לברכה אומרים (פסחים ז): "וחפוש מגרות, ונרות מנר", שלומדים מגרות שבדיקת חמץ עושים עם נר, כפשוטם לחפש משהו יש לחפש עם גרות; אומר מוהרא"ש שזה מה שרובנו אומר, הורים המחפשים ובודקים אחר הילדים - מי הם החברים שלהם, הם יזפו לבנים

תלמידי חכמים.

בעקרו עליכם לדעת שכדי לזכות לבנים פשרים צריכים לכנות הרבה אל השם יתברך; הורים צריכים לשפוך בכל יום דמעות ולבקש מהשם יתברך עבור דורות ישרים. מוהרא"ש מספר, יהודי הגיע אל החפץ חיים הקדוש וכוותו יגן עלינו לבקש ברכה שיזכה לבנים פשרים, לקח החפץ חיים תהלים שהיה נפוח מרטיבות, והראה אותו ליהודי ואמר לו: "אתה רואה? זה הספר תהלים של אמי עליה השלום, על זה היא היתה שופכת את לבה בכל יום כדי לזכות לילדים פשרים, כך זוכים לילדים פשרים".

הקדוש ברוך הוא יעזר שתצליחי בכל הענינים.

...

מה אני עושה כשהבן של השכן מתנהג אלי בצורה לא עדינה?

שאלה:

לכבוד ראש הישיבה שליט"א,

אני אשה שמחיה את עצמה עם השעורים. אחד מהבנים של השכנים שלנו נהיה עכשיו בר מצוה, המשפחה היא משפחה מאד חשובה וטובה, יש לנו קשר טוב מאד אתם. הילד הזה הוא ילד מאד אימפרטיבי ועדין לא התבגר כמו שצריך, הוא עדין מתנהג כילד קטן, ומפעם לפעם הוא נוגע בי, זה מפריע לי מאד, כי אני יודעת שזו עברה גדולה, מה אני אמורה לעשות?

ישר כח גדול על הכל.

תשובה:

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת חקת, ב' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן

מרת ... תחיה.

קבלתי את מכתבך.

ילדים לא יודעים כלום מעצמם, את הילדים צריכים לחנך. אם אומרים להם, מלמדים אותם איך להתנהג - הם יהיו ילדים טובים; כפי הנראה לא למדו את הילד הזה איך להתנהג, הוריו לא חנכו אותו להזהר מנשים ובנות זרות. ולכן עליך להגיד לו פעם - פעמים עם חיוך: "עכשיו אתה כבר ילד גדול, ועליך לדעת

שְׂאִסוּר לְגַעַת בְּאִשָּׁה זָרָה, וּמִתָּר לָךְ לְנִגְוֵעַ רַק בְּאִמָּא שְׁלֶךְ; תַּגִּידִי לוֹ אֵת זֶה פְּעַם אַחַת - פְּעָמִים עִם חֵיוֹף; אִם הוּא מִבֵּין הָרִי טוֹב, אִם לֹא - אוֹמְרִים לוֹ אֵת הַדְּבָרִים פְּעַם שְׁלִישִׁית בְּטוֹן יוֹתֵר חֲמוּר, כִּף הוּא יִבֵּין שֶׁזֶה לֹא מִשְׁחַק יְלָדִים, וְשֵׁאת מִתְכַּנְּנֶת לְזֶה בְּרִצִּינּוֹת וְזֶה לֹא צָחוּק, וְאִזּוּ הוּא כִּבֵּר יִזְהַר.

אֵת זֶה כִּבֵּר הָיִית צְרִיכָה לְלַמֵּד אוֹתוֹ מִלְּפָנֵי שְׁנַיִם, לְפָנַי שֶׁהוּא גָּדֵל, לֹא לַחֲכוֹת עַד הֵבֵר מִצְוָה; עַכְשָׁיו זֶה כִּבֵּר קֶצֶת מֵאַחֵר, כְּשֶׁמְלַמְּדִים אֵת הַיְלָדִים כַּמָּה שְׁיוֹתֵר מִקֶּדֶם אֵיךְ לְהִתְנַהֵג זֶה יוֹתֵר קָל לְכוֹלֵם, גַּם לְיֵלֵד וְגַם לְכָל אֶחָד אַחֵר.

הוֹרִים לֹא יוֹדְעִים כַּמָּה גְּדוֹל כַּחוֹ שֶׁל חֲנוּף; כְּשֶׁמְעַמִּידִים אֵת הַיְלָדִים עַל דְּרָף הַיֶּשֶׁר כְּשֶׁהֵם עֹדִין צְעִירִים הֵם גְּדֻלִים בְּרִיאִים, יְלָדִים קִטְנִים יוֹתֵר קָל לְכוּפֵף אוֹתָם וְלִישֹׁר אוֹתָם שֶׁהֵם יִגְדְּלוּ בְּצוּרָה יְפָה וְיִשְׁרָה. יֵשׁ לְלַמֵּד אֵת הַיְלָדִים הַקִּטְנִים מֵה זֶה צְנִיעוּת; בְּנִים מִשְׁחַקִּים עִם בְּנִים וּבְנוֹת עִם בְּנוֹת. מִלְּמַדִּים אוֹתָם לְשִׁמּוֹר עַל הָעֵינַיִם, מִלְּמַדִּים אוֹתָם לְהִתְנַהֵג בְּעֵדִינּוֹת - אִזּוּ הֵם גְּדֻלִים כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׁתַּצְלִיחִי בְּכָל הָעֲנִינִים.

...

אֲנִי כִּבֵּר לֹא סוֹבְלַת אֵת מַה שְׁבַעֲלִי עוֹשָׂה לִי, מַה אֲנִי עוֹשָׂה?

שְׂאֵלָה:

לְכַבּוֹד רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א,

קִשָּׂה לִי מֵאֵד עִם בְּעָלֵי הַטוֹב הַעוֹזֵר וְהַנּוֹתֵן יוֹתֵר מִשְׁאָר גְּבָרִים. יֵשׁ לִי בְּרוּךְ הַשֵּׁם בֵּית עִם יְלָדִים מִתּוֹקִים, וְאֲנִי מִתְחַנְּנֶת אֲצִלּוֹ כִּבֵּר הַרְבֵּה שְׁנַיִם שְׂאֲנַחְנוּ זְקוּקִים לְעִזְרָה, אֲבָל הוּא לֹא רוֹצֵה לְדַבֵּר אִתְּכֶם, הוּא טוֹעֵן שְׂאֵתֶם תְּמִיד מְצַדִּיקִים אֵת הָאִשָּׁה.

אֲנִי כִּבֵּר עוֹמְדַת לְקִרְס אַחֲרַי כֹּל כִּף הַרְבֵּה שְׁנַיִם, בְּכָל פְּעַם שְׂאֲנִי בְּצַעַר [בְּטַבַּע אֲנִי אִשָּׁה שְׂמַחָה] הוּא לֹא מִבֵּין אוֹתִי, אֲלֵא בּוֹרַח לְהִתְעַסֵּק בְּמִשְׁהוֹ אַחֵר.

אֲתָמוּל זֶה הַתְּפֹאצֵץ, אֲנִי כִּבֵּר לֹא יִכוֹלָה יוֹתֵר, הַתְּפַלְלָתִי עַל זֶה כֹּל כִּף הַרְבֵּה עַד שֶׁהֵיִיתִי בְּטוֹחָה שֶׁהֵנָּה יִשׁוּעָתִי כְּאֵן. הַתְּחַלְנּוּ טְפוּל אֲצֵל תְּרַפִּיסֵט, אֲבָל זֶה לֹא עֲזָר כְּלוּם. אֲתָמוּל אֲנִי בְּכִיתִי וְהוּא שָׁר לְעַצְמוֹ שִׁירִים, כְּפִי שֶׁהוּא תְּמִיד עוֹשָׂה, הַתְּחַנְּנָתִי שְׁלִמְרוֹת שֶׁהוּא לֹא מְרַגֵּשׁ בְּצַעֲרִי שְׁלִפְחוֹת לֹא יִשִּׁיר, וְאִזּוּ הוּא הַעֲלָה טוֹן וְהַתְּחִיל לְשִׁיר יוֹתֵר בְּשְׂמַחָה, לֹא סִבְלָתִי אֵת זֶה וְהַתְּפֹאצֵצִתִי, הַתְּחַלְתִּי לְהַכּוֹת אוֹתוֹ וְלְהַרְבִּיץ לוֹ וּמִשְׁכָּתִי לוֹ בְּפֹאוֹת וְצַעֲקוֹתֵי עָלְיוֹ שֶׁהוּא נֹאצִי. אֲנִי לֹא יִכוֹלָה לְחַיוֹת אִתּוֹ יוֹתֵר, מַה יִּהְיֶה?

גא לענות לי כי אני לא רוצה להתגרש.

ישר כח.

תשובה:

בעזרת ה' יתברך - יום ה' פרשת חקת, ג' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן מרת ... תחנה.

קבלתי את מכתבך.

תסלחי לי אבל אשה יהודית לא מתנהגת ככה; להכנות, להרביץ, למשוך בפאות ולצעק על הבעל: "נאצי!". אני מבין אותך מצדן, את מרגישה משפלת כשהוא לא מתחס אליך, אבל לעשות ככה לבעלך זה טפשות גדולה.

קחי את חכמת שלמה המלך, שלמה המלך אומר (משלי יד, א): "חכמת נשים בנתה ביתה" - אשה חכמה בונה את ביתה, "ואולת בידיה תהרסנו" - ואשה מטפשת מחריבה את ביתה כמו ידיה; אני מבין מתוך מה שאת כותבת שבעלך הוא איש יקר מאד, הוא עוזר לך ונותן לך מה שאת צריכה, הוא פשוט לא יודע מה הוא צריך לעשות כשאת בוכה. יש הרבה מאד גברים כאלו, שלא יודעים מה לעשות כשהאשה מתחילה לבכות; וזה גורם לו להתחיל לשיר ולשמח את עצמו כי הוא לא יודע מה לעשות, הוא מתש מהיום שעבר עליו ולא יודע מה לעשות כשאת בוכה.

ולכן אם את רוצה שבעלך יקשיב לך את צריכה לדבר אליו בצורה יפה, לחייך אליו; ואז יהיה פנים פנים, כמו שכתוב (משלי כז, ט): "כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם", כשמסתכלים לתוך הפנים עם חיוך - רואים בחזרה חיוך, וכשמסתכלים לתוך הפנים עם פנים חמוצות רואים בחזרה פנים חמוצות; כך הוא הדבר עם הבעל והאשה - כפי שמתנהגים כלפי השני כך השני מתנהג בחזרה.

דבר ראשון עליך לבקש סליחה מבעלך; תגידי לו בצורה יפה: "תסלח לי על שצעקתי עליך כאלו מלים מאוסות", ותראי איך שהוא יאהב אותך ויעזר לך.

תני לו להבין בצורה יפה מה שאת רוצה; שאת רוצה שהוא פשוט יקשיב לך, שהוא יראה אכפתיות כשאת בוכה - ויותר הוא כבר לא ישיר כשאת תבכי.

מה שאת כותבת שבהיכל הקדש מצדיקים תמיד את האשה זה לא נכון, בהיכל הקדש מלמדים לא לריב, מלמדים להיות סבלן ונתרן, להיות חכם - לא

לְחַפֵּשׂ לְהִיּוֹת צוֹדֵק. מִסְכָּנִים הַזּוֹגוֹת הַצְעִירִים שְׂיִמְיָהֶם עוֹבְרִים לָהֶם מִתּוֹךְ מַחְלָקָת, כְּשֶׁבְּאוֹתָהּ עַת הֵם יְכוּלִים לְחַיּוֹת חַיִּים טוֹבִים, חַיִּים מְתוֹקִים. מֵאֵד אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךָ, תִּרְחַמֵּי עַל עֲצֻמְךָ וְעַל כְּנִיךָ, אִי אֶפְשֶׁר לְהִתְנַהֵג כְּכֹה; אִם אַתָּה רוֹצֵה שְׂיִהְיֶה לְךָ שְׁלוֹם בֵּית עַלְיָךְ לְחִיָּךְ אֶל בְּעַלְיָךְ. אֵל תְּבִיאֵי אוֹתוֹ אֵלַי; אִם הוּא לֹא רוֹצֵה לְבוֹא לְכָאן - אֲזַ לֹא, קוֹדֵם כָּל שְׂאֵת תְּהִי כָאן, תְּצִייתִי לְרַבְּנוּ. הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׂתַצְלִיחֵי בְּכָל הַעֲנָנִים.

...

אם רוצים להקים משפחה גדולה חיבים לחיות חיים קשים?

שאלה:

לכבוד ראש הישיבה שליט"א,

הורי הקימו ברוך השם משפחה גדולה, כלם אנשים בשרים וטובים, ובונים בתים יפים, חוץ מאחד שלצערנו ירד מן הדרך.

לאמי יש באמת הרבה הרבה נחת, אבל היא לא מפסיקה לדאג על כל ילד בנפרד, על אחד בגלל שהוא גר באזור יותר מודרני, על אף שהילדים עדיין קטנים, השני יש לו קשיים בפרנסה, אצל השלישי היא מדאגת מהנכד שיש לו בעיות, וכן הלאה – הרשימה ארוכה, אין לה מנוחה אף ליום אחד.

היא נותנת מעצמה הרבה כוחות וזמן בשביל לעזור לכל אחד, כל הילדים באים להתיעץ איתה, לפרק ולשפוך את הלב, היא מתפללת הרבה על כל אחד. אבל אני רוצה שזה מאד קשה לה.

אני חושבת לעצמי האם כך באמת צריך להיות. כך אמא יהודיה צריכה להראות?! כמה שיותר ילדים כך יותר דאגות, ופחות מנוחה? נראה שזה אף פעם לא נגמר, שעד מאה ועשרים חיייה ייראו כך, וזה רק יהיה יותר יותר קשה, כי נוספים עוד ועוד חתנים, עוד נכדים, כלם גדלים ברוך השם, וכן הלאה.

שאלתי היא בזאת, האם יש דרך איד לעזור לה? ושנית, האם אצלי גם יהיה ככה? כך נראים חיייה של אמא שיש לה הרבה ילדים?

ישר כח גדול.

תשובה :

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת בלק, ז' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן
מרת ... תחי'.

קבלתי את מכתבך.

את שואלת שאלה קשה, שאלה חיונית; שאלה שכלם שואלים.

התשובה היא: "זה תלוי באדם עצמו"; כשאדם מכניס האמונה לתוכו, הוא חי עם אמונה; הוא יודע שהקדוש ברוך הוא בעצמו מנהיג את העולם, כל מה שקורה, כל מה שעובר על האדם הכל מאת השם יתברך - אזי חיו מתוקים ויפים, ולא משנה כמה ילדים יש לו; הוא יודע שכמה שיותר ילדים יהיו לו, הוא יגרם יותר נחת רוח לבורא עולם, הוא לא נגמר ולא קורס כשמשהו הולך לא בדיוק כפי התכניות שלו.

אבל שהשם ישמר, אם הוא מוציא את האמונה, הוא שוכח מהקדוש ברוך הוא, הוא מסתפל על החיים במבט שדברים קורים מעצמם חס ושלום, אזי הוא אוכל את הלב על כל דבר; הוא משחיר ונהיה מדאג, הוא מזדקן ונחלש, ואזי גם לא משנה כמה ילדים יש לו; הוא מדאג גם עם ילדים וגם בלי ילדים, גם אפוא יהודיה וגם מי שזה רק יהיה.

הכל תלוי איך מסתכלים על החיים; אפשר לחיות את אותם חיים, לגדל את אותם ילדים, לעבור את אותם מעברים ולא דואגים, לא משחירים, וננהנים מכל שניה בחיים.

הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו הראה פעם לתלמידיו עד כמה הכל תלוי באדם עצמו; הוא נגש אל יענקל שואב המים ושאל אותו: "מה שלומך יענקל?" מיד פלט יענקל אנטחה כבדה ואמר: "מה אני יכול כבר לעשות? אני כבר בן שמונים ועדין צריך לסחב את דלתי המים הכבדים, אני מעלה אותם כמה קומות, הגב שלי ממש נשבר, רגלי כבר כמעט לא נושאות אותי, למה אני צריך לעבוד כל כך קשה?!" הבעל שם טוב האזין לדבריו והמשיך ללכת הלואה עם תלמידיו. כעבור שבוע הלך שוב הבעל שם טוב זי"ע עם תלמידיו, ואמר להם: "בואו ואראה לכם שהכל תלוי באדם עצמו, איך הוא מקבל את החיים", הבעל שם טוב שוב נגש אל יענקל שואב המים ושאל אותו: "יענקל מה קורה? מה שלומך?" והוא ענה: "רבי, איך אוכל להתאנח? חיי כאלו

יָפִים, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לִי פְּרֻנְסָה כַּה קִלְהָ, אֲנִי לֹא צָרִיף לְהִשְׁקִיעַ כְּלוּם, אֲנִי שׂוֹאֵב מִים מִהַבָּאָר בְּחֻנָּם, מִבִּיא אוֹתָם לְאֲנָשִׁים וְהֵם מְשַׁלְּמִים לִי עֲלֵיהֶם כֶּסֶף, אַה! - הוּא אוֹמֵר - אֲנִי מוֹדֶה לְהֵשֶׁם עַל הַחַיִּים הַמְּתוּקִים שֶׁהוּא הַעֲנִיק לִי, הַבַּעַל שֶׁם טוֹב הַקְדוּשׁ שָׁמַע אֶת דְּבָרָיו וְהִמְשִׁיף לְלַכֵּת עִם הַתְּלַמִּידִים, לְאַחַר מִכֵּן הוּא הִסְבִּיר לָהֶם כְּדִלְהִלּוֹן: "תִּרְאוּ, מְדַבֵּר בְּאוֹתוֹ יַעֲנֶקֶל; כְּבָר עֲשָׂרוֹת שָׁנִים שֶׁהוּא סוֹחֵב אֶת אוֹתָם דְּלִיִּים כְּבָדִים מְלֵאֵי מִים, וּמַעֲלֶה אוֹתָם לְאוֹתָהּ קוֹמָה, אֲבָל תְּלוֹי אֵיף הוּא מְקַבֵּל אֶת זֶה"; כְּשֶׁשׂוֹכְחִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּמַלְאִים בְּדָאָגוֹת וּטְעָנוֹת, וּכְשֶׁמְכַנְיָסִים אֶת הָאֱמוּנָה, מְחַפְּשִׁים אֶת הַטוֹב, מְסַתְּפָלִים עַל הַטוֹב שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲנִיק - אֲנִי מִתְּמַלְאִים שְׂמֵחָה.

צְדִיקִים מְפָרְשִׁים אֶת מַה שֶׁרַשׁ"י אוֹמֵר עַל שָׂרָה אֱמִנּוּ (בְּרֵאשִׁית כג, א): "כִּלְנֵן שְׂוִין לְטוֹבָה", שֶׁתְּמִיד הָיָה לָהּ טוֹב; הִיא יָדְעָה שֶׁכָּל מַה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה זֶה לְטוֹבָה, אֲצִלָּה בַּת ק' הָיָה כְּמוֹ בַּת כ', וּבַת כ' כָּבַת ז' - בְּכָל שְׁנוֹתֶיהָ הָיָה לָהּ טוֹב בְּעֵינֶיהָ, עַל אֵף כָּל הַנְּסִיווֹנוֹת הַקָּשִׁים וְהַמְרִים - "כִּלְנֵן שְׂוִים לְטוֹבָה".

תְּתַחֲזָקִי וְתַחֲזָקִי אֶת אִמִּי; תְּדַבְּרֵי הַרְבֵּה מִהֵשֶׁם וּבְכָף תִּקְלִי קֶצֶת מֵאִמִּי וְהִיא תִּהְיֶה מִהַחַיִּים, הִיא תַחֲזִיק אֶת שְׁנוֹתֶיהָ מִתּוֹךְ נַחַת וְשְׂמֵחָה.

לְגַבֵּיךָ וְכוּ'; כִּמָּה שְׂוִיתָר תְּשַׁנְּנִי אֱמוּנָה בְּשְׁנוֹתֶיךָ הַצְּעִירוֹת, כְּכֹל שֶׁתְּכַנְיָסִי בְּעֶצְמִי יוֹתֵר אֶת הָאֱמוּנָה - תִּזְכְּרִי לַחֲיוֹת חַיִּים מְתוּקִים וְיָפִים.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׂתַצְלִיחִי בְּכָל הַעֲנִינִים.

...

אֲנִי יוֹכֵל לְהַעֲבִיר אֶת הָעֲצוֹת שֶׁלְכֶם הֲלָאָה, בְּלִי לְהַגִּיד מֵאִיפָה אֲנִי לּוֹקַח אוֹתָם?

שְׂאֵלָה:

לְכַבּוֹד רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א,

בְּרוּךְ ה' אֲנִי עוֹסֵק בְּחֻנּוֹךְ עִם בַּחּוּרִים צְעִירוֹת, אֲנִי מֵאֲזִין הַרְבֵּה לְשַׁעוּרִים וְקוֹרָא אֶת הַמְּכַתְּבִים, וְאֲנִי לּוֹקַח מִשָּׁם הַרְבֵּה עֲצוֹת אֵיךְ לְהַתְּנַחֵל וְאֵיךְ לְדַבֵּר עִם הַבַּחּוּרִים, אֲנִי רוֹצֵה לְשְׂאוֹל אִם מִתֵּר לִי לְהַעֲבִיר הֲלָאָה אֶת הָעֲצוֹת וְהַרְעוּיוֹנוֹת שֶׁאֲנִי שׂוֹמֵעַ בְּשַׁעוּרִים, בְּלִי לְהַגִּיד שֶׁאֲנִי לּוֹקַח אוֹתָם מֵרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א.

כמו כן אני רוצה לשאול, היות שהבחורים באים אלי כסדר עם כל מיני שאלות בעניינים שונים, איך אני לוקח את הכח והשכל לענות על שאלות שבכלל לא חשבתי עליהם מקדם?

יישר כח גדול

תשובה :

בעזרת ה' יתברך - יום א' פרשת בלק, ו' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן
לקבוד ... נרו יאיר.

קבלתי את מכתבך.

רבנו צנה לאנשי שלומנו לדבר תמיד עם אנשים, לספר להם את מה שהוא מדבר עמם ואין צריכים לומר ממי שמעו את הדברים; רבנו אמר: "מה אכפת לי שיהודי יברך ברפת המזון בכונה, בלי לדעת שזה מגיע ממני".
מה שחכמינו זכרונם לברכה אומרים (אבות ה, א): "כל האומר דבר בשם אומרו - מביא גאלה לעולם", זה רק כשהדבר מביא גאולה, גורם שלום, אבל אם זה יגרם חרבן אזי לא כדאי לומר ממי שמעו את הדברים.

היה יהודי צדיק גדול, ברסלב'ר חסיד, הוא תמיד היה מדבר עם אנשים דבורים יפים מרבנו; כשהיו שואלים אותו מאיפה הוא לקח את הדבורים היפים האלו, הוא היה עונה שהם מה'מגלה עמקות'. והוא היה אומר לאנשי שלומנו: "רבנו הרי מגלה עמקות, הוא מגלה את הסודות הכי עמוקים, ולכן אין זה שקר".

עכשיו כבר תבין מה אמרו כאן חז"ל, שהאומר דבר בשם אמרו מביא גאולה לעולם; פי' לו היו כולם מודים מהיכן הם לוקחים את החזק לחיים, לו היו כולם מספרים לתלמידיהם איפה הסוד טמון - משיח כבר היה מגיע. פי' בדייק כמו שאפתה לוקח חזק ועצות מרבנו הקדוש - כך כל העולם; כלם מקבלים חיות מרבנו, כלם מחיים את עצמם עם העצות של רבנו, אבל זה מסתר, מחבא; מתבישים עם רבנו, רבנו מבזה בעולם; אבל לו היה כל אחד מודה מאיפה הוא לוקח חזק, לו היו אומרים את הדבורים בשם אומרם - כבר היו נגאלים מזמן.

על השאלה השניה, מאיפה לוקחים כחות וכו'; אם יודעים את החשיבות של לחזק את בני הנעורים, בפרט בדור שלנו שרחמנות גדולה על הבחורים - אזי

לא רק שְׁזָה לא גוֹמֵר אֶת הַכּוֹחוֹת, אֲלָא הַהֲפֵךְ, מְקַבְּלִים מִזֶּה כַּח.
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׁתַּצְלִיחַ בְּכָל הָעֲנִינִים.

...

קֶשֶׁה לִי לְהַכִּיר טוֹבָה, מַה אֲנִי יְכוּל לַעֲשׂוֹת?

שְׁאֵלָה:

לְכַבּוֹד רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א,

אֲנִי בַחֹר, לִפְנֵי לֹא הִרְבֵּה זְמַן עֲבַרְתִּי תְקוּפָה קֶשֶׁה וְהָיוּ אִזְ כְּמָה אֲנָשִׁים שֶׁעָזְרוּ לִי מְאֹד,
בְּמִיחָד כְּמָה מִהַדוּדִים שְׁלִי, וְעַכְשָׁו אֲנִי רוֹצֵה לְהַכִּיר לָהֶם קֶצֶת טוֹבָה, אֲבָל אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ
אִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה, קֶשֶׁה לִי מְאֹד לְהִסְתַּכֵּל לָהֶם בְּפָנִים כִּי זֶה מְזַכֵּיר לִי אֶת הַזְּמַנִּים
הַקָּשִׁים וְאֲנִי מִתְבַּיֵּשׁ מֵהֶם.

אִיךְ אוּכַל לְהַכִּיר לָהֶם טוֹבָה?

יִישַׁר כַּח

תְּשׁוּבָה :

בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ - יוֹם ב' פְּרֻשַׁת בְּלֶק, ז' תְּמוּזָה, שְׁנַת תש"פ לְפָרֶט קָטָן

לְכַבּוֹד ... גֵּרוֹ יְאִיר.

קִבְּלִתִּי אֶת מִכְתָּבְךָ.

הַפֶּרֶת הַטּוֹב זֶה הַמְדָּה הִכִּי יִפְה, לְעֲמַת זֹאת לְהִיּוֹת כְּפּוּי טוֹבָה זֶה מְדָה מְאוּסָה
בְּיֹתֵר. וְלִכְּנֵן יֵשׁ לָנוּ אֶת מִצְוֹת הַבְּכוּרִים, לְהַגִּיעַ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ עִם הַפְּרוֹת
שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ רֵאשׁוֹנִים וְלְהוֹדוֹת לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל הַטּוֹב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, כְּמוֹ
שֶׁהַפְּסוּק אוֹמֵר (דְּבָרִים כו, א): "וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַגְּדַלְתִּי הַיּוֹם", אֲנִי לֹא כְּפּוּי טוֹבָה
(סְפָרִי דְבָרִים, פִּיֶּסְקָא רִצְט).

אִם תִּתְרַגַּל לְהוֹדוֹת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל מַה שֶׁהוּא נוֹתֵן לְךָ אֲנִי יִהְיֶה לְךָ
קַל לְהוֹדוֹת לְאֲנָשִׁים שֶׁעוֹזְרִים לְךָ.

כְּשֶׁמִּתְבַּוְנֵנִים קֶצֶת רוֹאִים אִיךְ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל כֶּף טוֹב אֲלֵינוּ, הוּא
מַעֲנִיק לָנוּ רַק טוֹב - וְלִכְּנֵן עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת לוֹ וְלִשְׁבַּח אוֹתוֹ תְּמִיד, וְלֹא לְחַכּוֹת
שֶׁיִּגְיָעוּ הַעֲצוֹת. כְּמוֹ שְׂרָבִי נִתֵּן וְכִרְוֹנוֹ לְבִרְכָה תְּמִיד הִיָּה אוֹמֵר: "כְּשֶׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ אִיךְ שֶׁאֲדָם מוֹדֶה וּמְשַׁבַּח אוֹתוֹ, הוּא אוֹמֵר לְמַלְאָכָיִם: 'תִּרְאוּ

את ה'יהודי הזה, אין לו כלום בחיים והוא מודה לי, אראה לו מה זה טוב, וכן להפך, כשהקדוש ברוך הוא רואה מישהו שלא מפסיק להתבכיין הוא אומר למלאכים: 'אראה לו מה זה צרות'; כמה שאדם יותר מודה להקדוש ברוך הוא, הוא משפיע על עצמו יותר טוב.

אם החסידים הטובים לא מזכירים לבן אדם שיש בורא עולם, אזי צריכים להזכיר לו את זה עם צרות; הרי"ץ זכותו גגן עלינו היה אומר: "ישנם 'חסידים' וישנם 'חסידים צרות'"; זאת אומרת שישנם חסידים שמגיעים תמיד אל רבם, גם כשהכל מתנהל אצלם כשורה; וישנם חסידים שמגיעים אל רבם רק כשיש להם צרות, והם נקראים 'חסידים צרות', והוא היה אומר: "לו הם היו מגיעים בזמנים הטובים הם היו חוסכים את כל הצרות".

אשרי מי שמודה ומשבח תמיד להשם, על ידי זה הוא יזכה שיהיה לו רק טוב בחיים.

...

תוכלו לתת לי הדרכות לקראת נשואי ?

שאלה:

לכבוד ראש הישיבה שליט"א,

אני מלא בהכרת הטוב לראש הישיבה שליט"א על כל החזיק שאני מקבל כל הזמן, ולכן אני רוצה לשתף אתכם בשמחתי הגדולה, שברוך ה' בשבוע הבא אני הולך להתחתן.

שמעתי הרבה מראש הישיבה על מדריכי חתנים שהם לא מדריכים את החתנים כראוי, המדריך שלי אכן אמר לי שמתר לחיות ולבלות עם האשה על פי ההלכה, אבל זה לא דבר חסידי. ורציתי לשאול אם זה באמת נכון.

אולי יוכל ראש הישיבה שליט"א לתת לי כמה הדרכות לקראת נשואי.

יישר כח גדול

תשובה:

בעזרת ה' יתברך - יום ב' פרשת בלק, ז' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן

לכבוד ... גרו יאיר.

קבלתי את מכתבך.

אֲתָה בְּטַח יוֹדַע שְׂאֲצֵל רַבְּנוּ 'שְׁלוֹם - בַּיִת' הִיָּה יְסוֹד הַיְסוּדוֹת, רַבְּנוּ דְבַר עַמְנוּ הַרְבֵּה מְאֹד עַל שְׁלוֹם - בַּיִת וְהַזְהִיר אוֹתָנוּ מְאֹד שְׁלֹא נָרִיב עִם הָאִשָּׁה (שיחות חר"ו, סימן רסד); וְלִכְן הַזְהָר מְאֹד לֹא לְהַתְנַכַּח עִם אֲשֶׁתְּךָ, תֵּן לָהּ תְּמִיד לְהִיּוֹת צוֹדֶקֶת וְתֵן לָהּ כֶּסֶף שֶׁהִיא תוֹכֵל לְקַנּוֹת לְעֲצָמָה מֵה שֶׁהִיא צָרִיכָה.

רַבֵּי חַיִּים יוֹטָאל זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ כּוֹתֵב (שַׁעַר הַמְצִיּוֹת, פְּרִשְׁת עֲקָב): "רְאִיתִי לְמוֹרֵי זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה שְׁלֹא הִיָּה חוֹשֵׁשׁ בְּעֲצָמוֹ לְהִתְכַבֵּד בְּמַלְבוּשִׁים נְאִים יוֹתֵר מִדֵּי", רְאִיתִי אֲצֵל מוֹרֵי הָאָר"י ז"ל, שֶׁכָּשָׁהוּא הִיָּה צָרִיף לְרַכֵּשׁ לְעֲצָמוֹ בְּגָדִים הוּא לֹא הִיָּה קוֹנֶה בְּגָדִים יְקָרִים, "גַּם בְּמֵאֲכָלוֹ הִיָּה אוֹכֵל דְּבַר מוֹעֵט מְאֹד", וְכֵן לְגַבֵּי מֵאֲכָלִים - הוּא לֹא הִיָּה אוֹכֵל הַרְבֵּה, אֲלָא מְעַט מְאֹד, "אֲבָל בְּמַלְבוּשֵׁי אֲשֶׁתּוֹ הִיָּה זָהִיר מְאֹד לְכַבְּדָהּ וְלְהַלְבִּישָׁהּ", אֲבָל כְּשֶׁהִיָּה מְדַבֵּר בְּאֲשֶׁתּוֹ הוּא הִיָּה נִזְהָר מְאֹד לְכַבְּדָהּ בְּבְגָדִים מְכַבְּדִים, "וְהִיָּה מְסַפֵּק כָּל רְצוֹנָהּ אִף אִם לֹא הִיָּתָה יָדוֹ מְשַׁגֵּת כָּל כָּף", הוּא הִיָּה מְסַפֵּק לָהּ אֶת רְצוֹנָהּ כַּמָּה שֶׁהוּא רַק הִיָּה יְכוּל, גַּם אִם לֹא הִיָּה לוֹ אֶת הַכֶּסֶף לָזֶה.

אִם לֹא תִהְיֶה קְמָצָן, וְתֵבִיא לָהּ כָּל מֵה שֶׁהִיא צָרִיכָה וְלֹא תִתְנַכַּח אֲתָה - תִּתְחַיֶּה חַיִּים מְתוּקִים.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׁתַּצְלִיחַ בְּכָל הָעֲנִינִים.

...

אִיךָ אֲנִי יְכוּלָה לְהַמְשִׁיף לְעִבּוֹד כְּדֵי שְׁבַעֲלִי יוֹכֵל לְשַׁבֵּת וְלִלְמַד?

שְׁאֵלָה:

לְכַבּוֹד רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א,

יִישֵׁר פֶּחַ גְּדוֹל עַל שְׁעִנְיָתִים לִי עַל שְׁאֵלְתִי בְּעִנְיַן הַהִשְׁקָפוֹת שֶׁמְקַבְּלִים מֵהַחֲבָרִים וְהַיְלָדִים. חִזְקָתֶם אוֹתִי מְאֹד עִם הַמְּכַתֵּב [רְאֵה שְׁאֵלָה וְתַשׁוּבָה רֵאשׁוֹנָה בְּקִנְטָרָס זֶה].

קְרָאתִי מְכַתֵּב בְּנַעֲצוֹת אֲמוֹנָה [הַמְּכַתֵּב מוֹבָא בְּסוּף מְכַתֵּב זֶה] שְׂרָאשׁ הַיְשִׁיבָה כּוֹתֵב לְאִשָּׁה שֶׁעֲבָשׁוּ כְּשֶׁהִיא כְּבָר אִמָּא לְיֶלֶד מְקוּמָה בְּבֵית. וְכֵן בְּמְכַתֵּב אַחֵר [מוֹבָא בְּסוּף מְכַתֵּב זֶה] אַתֶּם כּוֹתְבִים לְאִשָּׁה שְׂטוּב מְאֹד הִיא עֲשֶׂתָה בְּזֶה שֶׁהִיא לֹא הִגִּיעָה לְמַסְבַּת הַנָּשִׁים כִּי הִיא צָרִיכָה לְאָגֵר פֶּחַ וְלֹא לְלַכֵּת לִישׁוֹן מְאֻחָר.

וְרִצִּיתִי לְשְׁאוֹל, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַךְ אוֹתָנוּ בְּשִׁלוּשָׁה יְלָדִים, הַגְּדוּלָה בַּת שְׁנַתִּים וְחֲצֵי; עַד עַכְשָׁיו כְּלָם הָיוּ אֵתִי בְּבֵית בְּרוּךְ הַשֵּׁם, וְעַכְשָׁיו הַגְּדוּלָה הַתְּחִילָה לְצֵאת מֵהַבֵּית.

התברכתני עם בעל שחפץ רק ללמד ולהתפלל כל היום. הוא לא מענין בכלל לעבוד – ואני מאד שמחה עם זה.

וכדי שהוא יוכל ללמד ולעבוד את הבורא, אני עובדת; אני עובדת מהבית בין השעות שש לשתיים עשרה בלילה. קשה לי לעבוד כל כך מאחר בלילה, אבל אני לא יכולה לעבוד בשעות היום כי אני עובדת עם מחשב ואנחנו לא רוצים שהילדים יראו אותי עובדת עם המחשב. אבל בפעל אני מותשת מאד, ואני עדין יולדת, יש לי בחסדי ה' שלושה תינוקות בבית ואני מרגישה שאני פשוט לא יכולה להתמודד. אבל מצד שני אני לא רוצה להכריח את בעלי לצאת לעבוד – אפילו שחשבנו שהוא יעבד בעבודת הקדש כגון ספרות וכדומה, אני מאד מרצה בזה שהוא לומד ומתפלל כל היום.

אולי יש לראש הישיבה עצה בשבלינו כדי שבעלי יוכל להמשיך ללמד, ושאני אוכל לשמור על הילדים שיהיה לי פח לזה, ושגם יהיה לנו משהו להתפרנס? יישר פח גדול על כל החיוקים והעצות שראש הישיבה נותן לנו. בעלי ואני משתדלים לשמוע בכל יום את החיוק היומי בארוחת בקר עם הילדים. וזה ממש מחיה אותנו. אנחנו מחכים בכל שבווע להופעת הגליון היכל הקדש ולקונטרס "עצתו אמונה".

יישר פח

תשובה :

בעזרת ה' יתברך – יום ב' פרשת בלק, ז' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן
מרת ... תחיה.

קבלתי את מכתבך.

אשריך ואשרי חלקך שאת עוזרת לבעלך שהוא יוכל ללמד ולהתפלל; אי אפשר לתאר את גדל מעלת האשה המוסרת את נפשה למען יוכל בעלה ללמד את התורה הקדושה.

הכי יפה זה שאת כותבת שאת שמחה מאד עם זה שאת יכולה לשול חלק בעבודת השם שלו.

את לא צריכה לעבוד עד מאחר בלילה, את יכולה לעבוד ביום; הילדים שלך יכולים לראות שאת עובדת, לא צריכים להסתתר עם דברים טובים. את יכולה לעבוד ביום, בשעות שאת בכוחותיך, ובלילה לישון כמו שצריך כדי שתוכלי להיות אמה בריאה ורגועה.

תעשי לעצמך יותר קל כדי שיהיה לך פח לילדים וכדי שתוכלי להמשיך

לְעִזּוֹר לְבַעַלְךָ לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׂתַצְלִיחִי בְּכָל הָעֲנִינִים.
[הַמְּכַתֵּב הַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּשָׂאלָה:

אִם יֵשׁ לָךְ כֶּכָּר יֵלֵד אֶת לֹא צְרִיכָה לְחַפֵּשׂ עֲבוּדָה

בְּעִזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ - יוֹם ג' פְּרִשְׁת קִרְח, כ"ד סִינן, שְׁנַת תש"פ לְפָרֵט קָטָן
מֵרַת ... תַּחֲזִי'ה.

עֲכָשְׂיוּ שֵׁישׁ לָךְ כֶּכָּר יֵלֵד אֶת לֹא צְרִיכָה לְחַפֵּשׂ עֲבוּדָה; עֲכָשְׂיוּ אֶת צְרִיכָה
לְהִיּוֹת אִמָּא מְסוּרָה לִילְדִים שְׁלָךְ וְאִשָּׁה מְסוּרָה לְבַעַלְךָ.

אִם יֵשׁ לָךְ אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְמַצּוֹא עֲבוּדָה קֵלָה לְיַד הַבַּיִת מַה טוֹב, אֲכַל לְנִסְעַ כָּל
יוֹם עַד יְרוּשָׁלַיִם דָּרְךְ שֶׁל שְׁעָה נְסִיעָה וְלְחִזּוֹר בְּנִסְיעָה שֶׁל שְׁעָה - זֶה לֹא כְּדָאִי.
תַּחֲזִיקִי אֶת בְּעַלְךָ לְעִסְק בְּהַפְצָה, כִּי כָּל אֵלּוּ הָעוֹסְקִים בְּהַפְצָה יֵשׁ לָהֶם שְׁפַע
גָּדוֹל.

הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׂתַצְלִיחִי בְּכָל הָעֲנִינִים.

...

מִי שֶׁעוֹבְדָת עִם יֵלְדִים צְרִיכָה לִישׁוֹן מְסֻפִּיק.

בְּעִזְרַת ה' יִתְבָּרֵךְ - יוֹם ב' פְּרִשְׁת חֲקֵת, א' דְּרָאשׁ חוֹדֶשׁ תַּמּוּז, שְׁנַת תש"פ לְפָרֵט
קָטָן

מֵרַת ... תַּחֲזִי'ה, קִרְיַת בְּרִסְלָב לִיבֵרְטִי.

טוֹב מְאֹד עֲשִׂית שְׁלֹא הִגַּעְתָּ לְוּוִילְיָא מְסוּבּוּרְג לְמִסְבָּה שֶׁל הַנָּשִׁים; מִי
שֶׁעוֹבְדָת עִם יֵלְדִים, מוֹרָה אוֹ מְנַהֶלֶת - נוֹשֵׂאת בְּאֲחֵרִיוֹת גְּדוּלָה וְצְרִיכָה לְלַכֵּת
לִישׁוֹן בְּזִמְנָן. כִּךְ נִפְסַק בְּשִׁלְחֵן עֲרוּךְ (יִרְחָה דְעָה סִימָן רַמָּה, סְעִיף טז): "וְאִין לְמַלְמַד לְנַעוֹר
בְּלִילָה יוֹתֵר מְדָאִי שְׁלֹא יִהְיֶה עֲצָל בְּיוֹם לְמַד", אֲסוּר לְמַלְמַד לְהִיּוֹת עַר בְּלִילָה
כְּדִי שֶׁהוּא לֹא יִתְעַצֵּל לְלַמַּד עִם הַיֵּלְדִים בְּיוֹם.

אֲנִי מִתְנַהֶה עִם כָּל הַמְּלַמְדִים שְׁאֲסוּר לָהֶם לְנִסְעַ לְחַתְנוּת אוֹ לְמִסְבוֹת וְכדוּמָה
(לְמַעַט כְּשֶׁהֵם מְעַמִּידִים מְמַלָּא מְקוּם); וְכֵן עִם הַמּוֹרוֹת, הֵן צְרִיכוֹת לִישׁוֹן הַרְבֵּה
כְּדִי שִׁיּוּכְלוּ לְעַבּוֹד עִם הַיֵּלְדִים.

לְגַבִּי הַהִתְכַּנְּסוֹת שֶׁל הַנָּשִׁים שְׂאֲתָן מְאַרְגְּנוֹת בְּקִרְיַת בְּרִסְלָב בְּכָל שְׁלִישֵׁי

בְּעָרְב; צְרִיכִים לְחָשֵׁב עַל זְמַן מִתְאַיִם מְתִי לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה בְּשַׁעַה מְאַחֲרָת. אִם עוֹשִׂים אֶת זֶה כְּמוֹ בְּחֶרֶף, בְּעֶרְף בְּשַׁעַה תִּשַׁע - אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה, אֲבָל אִם מִתְחִילִים יוֹתֵר מְאַחֵר - זֶה בְּעֵינָה, כִּי זֶה נִמְשָׁךְ עַד מְאַחֵר בְּלִילָה וְאֵז זֶה בָּא עַל חֲשֻׁבוֹן הַיְלָדִים. אִמָּא שְׁהוֹלֶכֶת לִישׁוֹן בְּשַׁעַה מְאַחֲרָת, אֲזִי בְּבִקְרָא אֵין לָהּ כַּח לִילְדִיָּה, הַיְלָדִים מְגִיעִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה אוֹ לְבֵית הַסֵּפֶר אַחֲרֵי שֶׁהֵם חֲטֹפוֹ מְנוֹת שֶׁל קוֹלוֹת וְצַעֲקוֹת; לְעַמַּת זֹאת כְּשֶׁהוֹלְכִים לִישׁוֹן מְקַדְּם וַיִּשְׁנִים מְסַפִּיק - אֲזִי בְּבִקְרָא יֵשׁ כַּח לְהַעִיר אֶת הַיְלָדִים וּלְהַכִּין אוֹתָם בְּשִׂמְחָה לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּלְבֵית הַסֵּפֶר.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׁתַּצְלִיחֵי בְּכָל הָעֲנִינִים.

[...]

איש אמונות

שמור על ביתך שיהיה נקי מפלים טכנולוגים.

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת חקת, ב' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן
לכבוד ... גרו יאיר.

אני מבקש ממך ואמשיך לבקש זאת ממך עד שתשמע בקולי - אל תכניס
את הסמארטפון לבית, תשאיר את ביתך נקי. אני יודע שאתה מאד חכם ואתה
יודע מה שיש לך לעשות, אבל אני מתחנן אליך: תציית למוהרא"ש, תציית
לגדולי ישראל; אל תכניס סמארטפון לבית. כל העסקים אינם שווים אם אי
אפשר להתנתק מזה לשעות הספורות שנמצאים בבית עם האשה והילדים.
אני מאמין שדבורי יכנסו אל לבך, כי אני כותב לך אותם מלבי; לבי שותת
דם כשאני רואה איך שבתים שלמים נהרסים ויורדים לטמיון.

...

צדיק הוא מי שמחזיק מעמד.

בעזרת ה' יתברך - יום ד' פרשת חקת, ב' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן
לכבוד ... גרו יאיר.

דע לך שגדל מעלת היהודי נמדדת לפי כמה הוא מחזיק מעמד, כמה שהוא
מתחזק.

הזהר הקדוש אומר (הקדמה, ד): בכל יום בת קול יוצאת מן השמים ומכרזת:
"מאן מנכון די חשוקא מהפכן לנהורא, וטעמין מרירא למתקא עד לא ייתון

הָכָא, מִי מִכֶּם יָכוֹל לְהַפֵּךְ וְלַעֲשׂוֹת מַחֲשָׁף - אֹר וּמִמֶּר - מִתּוֹק? "מֵאֵן מִנְכוּן דְּמַחְפָּאן בְּכָל יוֹמָא לְנִהוּרָא דְנִהִיר וְכוּ" מִי מִחֲפָה בְּכָל יוֹם שְׂיֵהִיָּה אֹר? - אָדָם זֶה יֵהִי לֹ חֵלֶק בְּעוֹלָם הָכָא; כִּי כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה וְהוֹפֵף אֶת חֲזֵיו הַמְרִים לְחַיִּים מִתּוֹקִים וְאֶת חֲזֵיו הַחֲשׂוּכִים - לְחַיִּים מְאִירִים, כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁבְּתוֹךְ הַחֲשָׁף מְסַתֵּר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְתוֹךְ הַמְרִירוֹת מְסַתֵּר הָאֵב הַרְחֵמֵן - אָדָם זֶה נִקְרָא צְדִיק וְזוֹכֶה לְעוֹלָם הָכָא.

אֵל תֵּאבֵד עֲשֵׂתוֹנוֹת מִמֶּה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עֲכָשִׂיו, מְנַסִּים אוֹתְךָ עֲכָשִׂיו לְרֵאוֹת מֶה תַּעֲשֶׂה בְּתִקּוּפָה קָשָׁה, אֵל מִי תִפְנֶה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר שְׂתַצְלִיחַ בְּכָל הָעֲנִינִים.

...

חֲבִיבִים לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם קֶצֶת בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ.

בְּעֲזַרְתָּ ה' יִתְבָּרֵךְ - עָרַב שֶׁבֶת קוֹדֵשׁ פְּרָשַׁת חֻקַּת, ד' תַּמּוּז, שְׁנַת תש"פ לַפְּרָט קָטָן לְכַבוֹד חֲבֵרֵי הַיְקָרִים וְהַחֲבִיבִים, תְּלַמְּדֵי הֵיכַל הַקְּדוֹשׁ יְרוּשָׁלַיִם. אֲנִי מְחַפֶּה וּמְחַפֶּה מְתִי יִפְתָּחוּ כְּכָר אֶת הַגְּבוּלוֹת, אֲנִי מְאֹד רוֹצֶה לְהַגִּיעַ לְאַרְצָן יִשְׂרָאֵל לְזָכוֹת לְתַקּוּנִים שְׂזוֹכִים לְקַבֵּל בְּאַרְצָן יִשְׂרָאֵל, אֲנִי מְחַפֶּה לְהַפְגִּישׁ אֶתְכֶם.

מְאֹד אֲבַקֵּשׁ מִכֶּם חֲבֵרִים יְקָרִים, אַחִים יְקָרִים, תִּקְבְּעוּ לְכֶם שְׁעוּרִים בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ; חֲבִיבִים לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם קֶצֶת בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ: לִיקוּטֵי מוֹהַר"ן, שִׁיחוֹת הַר"ן וְשִׁבְחֵי הַר"ן, רַק כִּכָּה אֶפְשֶׁר לְהִיּוֹת שְׂיֵכִים לְבָרְסֵלֵב. סֵתֵם לְהִסְתוֹבֵב בְּבָרְסֵלֵב - בְּזֶה עֲדִין אֵין שְׂיֵכוֹת לְרַבְּנוּ, בְּזֶה עֲדִין לֹא נִקְרְאִים בְּרִסְלָבֵר חֲסִיד. מוֹהַר"שׁ תְּמִיד הָיָה אוֹמֵר לָנוּ: "אֵי אֶפְשֶׁר לְהִיּוֹת בְּרִסְלָבֵר חֲסִיד כִּי אִם כְּשֶׁלּוֹמְדִים אֶת סִפְרֵי רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ"; מִי שְׂרוּצֶה לְהַכִּיר אֶת רַבְּנוּ חֲבִיב לְלַמֵּד אֶת סִפְרֵי רַבְּנוּ. רַבְּנוּ אוֹמֵר (לִיקוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קצב): "פְּנִי שְׂכְלוֹ וְנִשְׁמָתוֹ נִמְצְאִים בְּתוֹךְ סִפְרוֹ", הַפְּנִים, הַשְּׂכֵל וְהַנְּשָׁמָה שֶׁל הַצְּדִיק נִמְצְאִים בְּתוֹךְ סִפְרֵיו.

מוֹהַר"שׁ סִפֵּר, רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין תִּפְסַע פְּעַם טְרַמֵּפ עִם מִישֵׁהוּ בְּשֵׁם יוֹסֵל פְּרוֹנְטְשִׁיק, וְתוֹךְ כְּדֵי שִׁיחָה הוּא אָמַר לְרַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין: "אֲנִי הַפְּרָתִי אֶת רַבְּנוּ", רַבִּי נַחֲמָן שָׁמַח מְאֹד וְאָף קָנָא בּוֹ קֶצֶת, הוּא הַגִּיעַ אֶל רַבִּי נַחֲמָן וְסִפֵּר לוֹ שֶׁהוּא פִּגְשׁ יְהוּדֵי בְּשֵׁם יוֹסֵל פְּרוֹנְטְשִׁיק שֶׁהוּא הַכִּיר אֶת רַבְּנוּ, אָמַר לוֹ רַבִּי נַחֲמָן: "

יוסל פארונטשיק לא הפיר את רבנו, הוא רק ראה את רבנו, אבל אתה בן מכיר את רבנו, כי אתה לומד את ספרי רבנו; מי שלומד את ספרי רבנו - הוא מכיר את רבנו, הוא נקרא ברסלב'ר חסיד; אבל כשלא לומדים את הספרים אין לאדם שיכות עם רבנו.

תתחזקו בלכם עם השיעורים הקבועים שלכם, הקפידו שלא יעבור יום בלי למוד התורה הקדושה. רבנו אמר (שיחות הר"ן, סימן נא): "את זה תקבלו ממני שלא יטעה אתכם העולם, כי העולם מטעה מאד"; על האדם להזהר מאד לבל יטעה עצמו, יכולים להיות בברסלב וללבש ציצית עם תכלת אבל לא לומדים חמש רש"י בכל יום, לא פותחים משניות, גמרא וכו', וכו' - זה נקרא שמטעה את עצמו. זכרו מה שרבנו כותב לתנו (מכתבי רבנו ז"ל, בתחלת ספר עלים לתרופה): "בבקשתי מאהובי חתני, שתלמד בכל יום שיעור גמרא ופוסק, שלא תעשה חס ושלום מטפל עיקר, רק את האלקים ירא וכו', כי זה כל האדם"; רואים מכאן מה היה רצון רבנו - רק תורה ותפלה ויראת שמים.

תתחזקו בהפצה ויהיה לבלכם שפע; מוהרא"ש הבטיח שמי שיעסק בהפצת עצות רבנו, תמיד יהיה לו כסף בפיס. אל תתבישו להיות מפיצים; מפיץ הוא כמו איש הצלה, איש ההצלה כשהוא שומע באמצע השינה שקוראים לו, מישוהו התעלה - הוא רץ עם הפיגמה להצילו, הוא לא חושב מה יגידו עליו וכו' וכו'; כי הוא יודע שהוא מציל עוד יהודי. אנחנו לא יכולים לחשב מה יגידו עלינו, מה ישוחחו, מה יהיה וכו' וכו', וכן הלאה - כל המחשבות שבאות כשרוצים ללכת להפצה, אלא צריכים לעצם עינים ולרוץ להציל עוד יהודי. שבת שלום.

...

אני מקווה אל השם שיהיה לנו איפה לשהות בקיץ.

בעזרת ה' יתברך - ג' פרשת חקת, ב' תמוז, שנת תש"פ לפרט קטן

לכבוד ... גרו יאיר.

קבלתי את מכתבך.

אני עדין לא יודע איפה נשהה בקיץ; אני מחפה שהשם יתברך יעזר לי

למצוא מקום, בשבילי, בשביל הבחורים והמשפחות המגיעות בכל שנה.

אם יש לך רעיון תצר קשר עם האברך ... גרו יאיר; הוא עוזר לי למצוא מקום לקוץ.

מתחלת שבוע הבא יתקיים קעמפ יומי לבנים ולבנות; אם אתה רוצה לרשם את הילדים שלך תפנה אל האברך ... גרו יאיר שהוא הולך להיות האחראי על הבנים, ומרת ... תחזיה שהיא הולכת להיות האחראית על הבנות; בשם השם נעשה ונצליח.

תגיד בכל יום את הדרך היומי, אפילו אם אינך מבין מה שאתה לומד.
הקדוש ברוך הוא יעזר שתצליח בכל הענינים.

...

